

Regulatora uzklausīšanas sanāksme

par AS “Augstsprieguma tīkls” elektroenerģijas pārvades sistēmas attīstības 10 gadu plānu

Protokols

Rīgā

2026. gada 14. augustā

Nr. 1

Sanāksmi vada:

Vārds Uzvārds, Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas (turpmāk-Regulatora) pārstāvis.

Piedalījās:

Vārds Uzvārds, Regulatora pārstāve;

Vārds Uzvārds, Regulatora pārstāvis;

Vārds Uzvārds, Regulatora pārstāve;

Vārds Uzvārds, Regulatora pārstāvis;

Vārds Uzvārds, Regulatora pārstāve;

Vārds Uzvārds, Regulatora pārstāvis;

Vārds Uzvārds, Regulatora pārstāve;

Vārds Uzvārds, Regulatora pārstāve;

Vārds Uzvārds, Regulatora pārstāve;

Vārds Uzvārds, Regulatora pārstāve;

Vārds Uzvārds, AS “Sadales tīkls” pārstāvis;

Vārds Uzvārds, AS “Latvenergo” pārstāvis;

Vārds Uzvārds, AS “Augstsprieguma tīkls” pārstāvis;

Vārds Uzvārds, SIA “Enefit” pārstāvis

Uzaicinātie:

Vārds Uzvārds, AS “Augstsprieguma tīkls” pārstāvis;

Vārds Uzvārds, AS “Augstsprieguma tīkls” pārstāvis;

Vārds Uzvārds, AS “Augstsprieguma tīkls” pārstāve.

Protokolē:

Vārds Uzvārds, Regulatora pārstāvis.

Sanāksme sākas plkst. 10:00.

Darba kārtība:

1. Informācija par uzklausīšanas sanāksmes norises kārtību;
2. Komersanta skaidrojums par elektroenerģijas pārvades sistēmas attīstības 10 gadu plānu;
3. Uzklausīšanas sanāksmes dalībnieku jautājumi un priekšlikumi par AS “Augstsprieguma tīkls” elektroenerģijas pārvades sistēmas attīstības 10 gadu plānu, kā arī komersanta pārstāvja atbildes un komentāri.

1. Informācija par uzklašanās sanāksmes norises kārtību.

V. Uzvārds informē klātesošos uzklašanās sanāksmes dalībniekus par sanāksmes mērķi un norises kārtību, par elektroenerģijas pārvades sistēmas attīstības 10 gadu plāna izvērtēšanas un apstiprināšanas laiku un kārtību, kā arī par priekšlikumu iesniegšanas kārtību.

V. Uzvārds aicina akciju sabiedrības “Augstsprieguma tīkls” (turpmāk – AS “Augstsprieguma tīkls”) pārstāvjus iepazīstināt uzklašanās sanāksmes dalībniekus ar informāciju par Regulatorā iesniegto elektroenerģijas pārvades sistēmas attīstības 10 gadu plānu 2027. – 2036.gadam (turpmāk – Plāns) un izmaiņām kopš 2024. gadā tika apstiprināts elektroenerģijas pārvades sistēmas attīstības 10 gadu plāns 2025. – 2034.gadam (turpmāk – 2024.gada plāns).

2. Komersanta skaidrojums par elektroenerģijas pārvades sistēmas attīstības 10 gadu plānu.

V. Uzvārds iepazīstina sanāksmes dalībniekus ar Regulatorā iesniegto Plānu un sniedz prezentāciju par iesniegto Plānu. AS “Augstsprieguma tīkls” pārstāvis paskaidro, ka Plāns ir izstrādāts atbilstoši Regulatora 2025. gada 22. novembra lēmuma Nr. 1/18 “Noteikumi par elektroenerģijas pārvades sistēmas attīstības plānu” (turpmāk – Noteikumi).

Izstrādātajā Plānā ir ņemti vērā secinājumi un informācija, kas ir ietverta pārvades sistēmas operatora 2025.gada ikgadējā novērtējuma ziņojumā.

Plāna izstrādāts ar mērķi nodrošināt stabilu, drošu un ilgtspējīgi funkcionējošu pārvades sistēmu.

Tiek norādīts, ka Plānā, salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, īpaša uzmanība pievērsta drošības jautājumiem. Ņemot vērā aktuālos ģeopolitiskos apstākļus un notikumus gan ārpus Latvijas, gan tās tuvumā, plāna izstrādē būtiski akcentēta ne tikai energosistēmas stabilitāte un drošums, bet arī fiziskās drošības un kibernetiskās drošības aspekti, lai nodrošinātu sistēmas nepārtrauktu un drošu darbību, tostarp informācijas tehnoloģiju jomā.

Plāna struktūra būtiski nav mainījusies. Tā balstās uz trim galvenajiem virzieniem. Pirmais no tiem ir Eiropas kopienas nozīmes projekti, kas iekļauti Eiropas Kopienas 10 gadu attīstības plānā un attiecīgi tiek integrēti arī nacionālajā attīstības plānā.

Kā pirmais nozīmīgais projekts ir Latvijas un Igaunijas ceturtais starpsavienojums, kuru plānots realizēt jūras kabeļa izpildījumā.

Šis projekts ir daļa no plašāka reģionāla attīstības plāna, kurā iesaistīti vairāku valstu pārvades sistēmu operatori. Projekts ietver Somijas un Igaunijas trešo starpsavienojumu, Igaunijas iekšējā tīkla pastiprināšanu, savienojumu caur Sāremā salu un ceturta starpsavienojuma izbūvi Igaunijā, kā arī jūras kabeli līdz Ventspilij.

Šobrīd tiek veiktas dažādas projekta izpētes aktivitātes. Viena no būtiskākajām ir jūras vides ietekmes novērtējuma procedūra, kurai jau saņemta Valsts vides dienesta programma. Tuvākajā laikā plānots uzsākt arī praktiskos projekta īstenošanas darbus.

Kā nākamais projekts tiek minēts pārvades līnijas izbūve posmā no Ventspils līdz Brocēniem, kas veido turpinājumu iepriekš minētajam koridoram un nodrošina priekšnoteikumus piektā starpsavienojuma ar Lietuvu (Brocēni – Varduva) izveidei.

Projekts galvenokārt paredzēts gaisvadu līnijas izpildījumā, izmantojot esošās 110 kV elektropārvades līniju trases. Veicot ietekmes uz vidi novērtējumu, konstatētas atsevišķas teritorijas, kurās nepieciešams atkāpties no sākotnēji plānotās trases. Ietekmes uz vidi novērtējums ir sagatavots un iesniegts Valsts vides dienestā, un pašlaik tiek gaidīts iestādes atzinums. Pēc tā saņemšanas tiks plānoti turpmākie projekta īstenošanas soļi.

Abiem projektiem paredzēts piesaistīt Eiropas Savienības līdzfinansējumu. Pašlaik pieejamais finansējuma apjoms var sasniegt līdz 50% no attiecināmajām izmaksām, tādēļ tiek veikts darbs finansējuma piesaistei.

Trešais Eiropas līmeņa projektu virziens ir kritiskās infrastruktūras aizsardzības projekti, kuru galvenais mērķis ir stiprināt pārvades sistēmas fizisko drošību.

Detalizēta informācija par šiem projektiem netiek sniegta, taču tiek norādīts, ka to īstenošanai jau ir piešķirts Eiropas Savienības līdzfinansējums Connecting Europe Facility (CEF) programmas ietvaros ar 34% finansējuma intensitāti.

Kopējais Eiropas līmeņa projektu investīciju apjoms attīstības plānā veido aptuveni 0,5 miljardus eiro.

Papildus jaunu projektu īstenošanai tiek turpināti ieguldījumi esošās pārvades sistēmas uzturēšanā un atjaunošanā, lai saglabātu tās darbību un mazinātu infrastruktūras novecošanās radītos riskus.

Plāna periodā paredzēta nozīmīgāko apakšstaciju iekārtu, tostarp autotransformatoru un transformatoru, nomaiņa, kā arī citu novecojušu iekārtu modernizācija.

Tiek norādīts, ka iepriekšējos gados veikto investīciju rezultātā visas 330 kV apakšstacijas ir renovētas, modernas un salīdzinoši jaunas. Līdz ar to turpmākajos gados lielāks uzsvars tiks likts uz 110 kV apakšstaciju modernizāciju.

Vienlaikus tiek turpināti ieguldījumi arī elektropārvades līnijās, būtiski palielinot šim mērķim paredzēto darbu apjomu.

Prezentējot Plānā paredzētos kapitālieguldījumus un salīdzinājumu ar 2024.gada plānu. Tiek norādīts, ka plānotais investīciju apjoms ir būtiski pieaudzis. Galvenais pieauguma iemesls nav saistīts ar lielāku atjaunojamo vai nomaināmo infrastruktūras elementu skaitu, bet gan ar ievērojamu būvniecības, iekārtu un materiālu izmaksu pieaugumu.

Sniedz pārskatu par kapitālieguldījumu programmām un galvenajiem investīciju virzieniem. Lielākie ieguldījumi paredzēti apakšstaciju un elektropārvades līniju attīstībai, kā arī transformatoru un autotransformatoru nomaiņai un modernizācijai. Kopējais ieguldījumu apjoms sistēmas uzturēšanā tuvojas 0,5 miljardiem eiro.

Tiek uzsvērta informācija par tehnoloģiju infrastruktūras nozīmi. Energosistēmas pārvaldībai nepieciešama nepārtraukta IT sistēmu attīstība, tai skaitā SCADA sistēmu, datu centru un citu digitālās infrastruktūras risinājumu modernizācija. Būtisku uzmanību pievērš arī

kiberdrošības stiprināšanai, ņemot vērā pieaugošos kiberdraudus un to iespējamo ietekmi uz kritisko infrastruktūru.

Tiek vērsta uzmanību uz atjaunīgo energoresursu straujo attīstību un tās ietekmi uz elektroenerģijas sistēmas darbību. Pieaug no meteoroloģiskajiem apstākļiem atkarīgas elektroenerģijas ražošanas jaudas, kuru efektīvai integrācijai nepieciešami moderni vadības, automatizācijas un mākslīgā intelekta risinājumi.

Informējot par atjaunīgo energoresursu elektrostaciju pieslēgumiem, Plānā atspoguļota situācija tā sagatavošanas brīdī, tomēr situācija turpina strauji mainīties. Pārvades sistēma jau ir sagatavota vairāk nekā 1,35 GW atjaunīgo energoresursu jaudu pieslēgšanai, un prognozēts, ka līdz gada beigām šis apjoms pārsniegs 1,5 GW. Vienlaikus tiek atzīmēts, ka faktiski ekspluatācijā nodoto elektrostaciju jauda pašlaik ir mazāka nekā izbūvēto pieslēgumu kopējā jauda.

Noslēgumā informē, ka nākamo desmit gadu laikā pārvades sistēmas attīstībā plānots ieguldīt vairāk nekā 1 miljardu eiro. Finansējuma nodrošināšanai tiek aktīvi izmantotas Eiropas Savienības atbalsta programmas un fondi, tostarp CEF, kā arī citi pieejamie finansējuma instrumenti. Tika uzsvērts, ka viens no galvenajiem mērķiem ir pēc iespējas mazināt investīciju ietekmi uz pārvades sistēmas pakalpojumu tarifu, vienlaikus saglabājot Latvijas konkurētspēju Baltijas un Eiropas mērogā.

3. Uzklauššanas sanāksmes dalībnieku komentāri, jautājumi un priekšlikumi par Tarifu projektu un komersanta pārstāvju atbildes un komentāri.

V. Uzvārds pateicas AS “Augstsprieguma tīkls” pārstāvim par prezentāciju un lūdz AS “Augstsprieguma tīkls” sniegt papildus informāciju.

Tā kā tika minēts, ka tarifa konkurētspēju un ražotāju konkurētspēju Baltijas līmenī ir ļoti svarīga. Lūdz sniegt plašāku informāciju par to kāda varētu būt ietekme uz pārvades tarifu, ņemot vērā lielos Plāna projektus.

V. Uzvārds informē, atbilstoši veiktajām aplēsēm plānoto ieguldījumu ietekme uz nākamo tarifu regulatīvajā periodā, kas paredzēts no 2029. gada 1. janvāra, varētu sasniegt aptuveni 4,1 %. Atgādina, ka pašlaik spēkā esošais pārvades tarifs ir noteikts līdz 2028. gada beigām.

Tiek norādīts, ka būvniecības izmaksas pēdējo gadu laikā ir būtiski pieaugušas. Vienlaikus atbilstoši regulatīvajam modelim tarifā iekļautais pamatlīdzekļu nolietojums tiek aprēķināts, balstoties uz aktīvu vēsturisko vērtību. Pēdējā aktīvu pārvērtēšana, kas ņemta vērā tarifā iekļautā nolietojuma aprēķinos, veikta 2021. gadā. Kopš tā laika būvniecības izmaksas ir pieaugušas par vairāk nekā 40 %, līdz ar to tarifā iekļautais nolietojums vairs pilnā apmērā nesedz ieguldījumus, kas nepieciešami esošās infrastruktūras atjaunošanai.

Vienlaikus investīciju radītā ietekme uz tarifu, pēc pašreizējām aplēsēm, nebūtu būtiska. Esošā tīkla atjaunošanai nepieciešamie ieguldījumi veido aptuveni 1,5 % gadā. Tiek arī norādīts, ka, palielinoties elektroenerģijas patēriņam un pārvadītās elektroenerģijas apjomam, ietekme uz vienas pārvadītās elektroenerģijas vienības izmaksām nākotnē varētu samazināties.

Attiecībā uz Eiropas desmit gadu attīstības plānā iekļautajiem projektiem tiek skaidrots, ka lēmumi par to īstenošanu tiek pieņemti individuāli. Sagatavojot Eiropas Savienības līdzfinansējuma pieteikumus, katram projektam tiek veikta ieguvumu un izmaksu analīze, kā arī Regulators pieņem atsevišķu lēmumu par konkrētā projekta atbalstu. Tiek uzsvērts, ka AS “Augstsprieguma tīkls” prioritāte ir nodrošināt līdzsvaru starp nepieciešamajiem ieguldījumiem, elektroapgādes drošumu un nepārtrauktību, tarifu ietekmi un lietotāju ieguvumiem.

Tāpat informē, ka AS “Augstsprieguma tīkls” līdz šim ir veiksmīgi piesaistījis ievērojamu Eiropas Savienības līdzfinansējumu. Pēdējo 12 gadu laikā piesaistītais finansējums pārsniedz 40 miljonus eiro, kas ir ļāvis samazināt tarifā iekļaujamo izmaksu apmēru un mazināt ietekmi uz tarifiem. Papildus tam ieguldījumu finansēšanai novirzīti arī ieņēmumi no starpsavienojumu jaudas pārslodzes pārvaldības, kopumā vairāk nekā 90 miljonu eiro apmērā. Tiek norādīts, ka šie finanšu avoti jau ir snieguši būtisku pozitīvu ietekmi uz pašlaik spēkā esošo pārvades tarifu.

V. Uzvārds lūdz papildus skaidrojumu par AS “Augstsprieguma tīkls” plānoto pieeju pārslodzes ieņēmumu izmantošanai, ņemot vērā plānotos liela apjoma ieguldījumus pārvades infrastruktūras attīstībā, kā arī to iespējamo ietekmi uz pārvades sistēmas tarifu ilgtermiņā. Vai un kādā apmērā pārslodzes ieņēmumus plānots izmantot, lai mazinātu šo investīciju ietekmi uz tarifiem turpmākajos regulatīvajos periodos.

V. Uzvārds informē, ka visi līdz 2025. gada beigām uzkrātie pārslodzes maksas ieņēmumi saskaņā ar Regulatora lēmumu ir novirzīti pārvades sistēmas tarifu samazināšanai. Vienlaikus tiek norādīts, ka 2026. gada pirmajā pusgadā ir gūti būtiski ieņēmumi no jaudas pārslodzes pārvaldības, kā rezultātā ir izveidojies papildu uzkrājums un ka sadarbībā ar Regulatoru AS “Augstsprieguma tīkls” ir gatava izvērtēt iespēju šos uzkrātos līdzekļus novirzīt pārvades sistēmas attīstības un kapitālieguldījumu projektu finansēšanai.

V. Uzvārds norāda, ka Regulators turpinās vērtēt detalizēti iesniegto Plānu un uzaicina sniegt papildus jautājumus uzklaušanās sanāksmes dalībniekiem.

V. Uzvārds Vai Latvijas – Igaunijas 4. starpsavienojuma izbūvei ir noteikts izbūves laiks, kādā tas tiks realizēts.

V. Uzvārds informē, ka nodošana ekspluatācijā paredzēta ne ātrāk par 2035. gadu.

V. Uzvārds lūdz skaidrot, vai ir veikts izvērtējums par attīstības plānā paredzēto elastības pakalpojumu un elektroenerģijas uzkrāšanas risinājumu potenciālu aizstāt vai atlikt atsevišķas pārvades tīkla paplašināšanas investīcijas, un kā šis izvērtējums atbilst Noteikumu 6.1.3. punkta prasībām.

V. Uzvārds informē, ka elastīgais pārvades sistēmas pakalpojums tika ieviests ar mērķi nodrošināt iespēju pieslēgt pārvades sistēmai papildu atjaunīgo energoresursu elektrostacijas, neveicot tūlītējus ieguldījumus pārvades infrastruktūras paplašināšanā. Pakalpojuma koncepcija balstās uz dažādu ražošanas profilu savstarpēju papildināmību un izlīdzināšanu, jo saules un vēja elektrostaciju ražošanas apjomi parasti nerasniedz maksimumu vienlaikus. Veikto aprēķinu rezultātā tika secināts, ka, izmantojot elastīgā pakalpojuma pieeju, pārvades sistēmai papildus iespējams pieslēgt atjaunīgo energoresursu elektrostacijas ar kopējo jaudu līdz 5,8 GW.

Vienlaikus tiek norādīts, ka elastīgā pārvades sistēmas pakalpojuma izmantošana praksē nav sasniegusi sākotnēji prognozēto aktivitātes līmeni. Tiek atzīmēts, ka jaunu saules elektrostaciju projektu attīstība pēdējā laikā ir būtiski samazinājusies, savukārt daļa iepriekš uzsāktu projektu tiek īstenoti mazākā apjomā, nekā sākotnēji plānots. Attīstītāju vērtējumā saules elektrostaciju tirgus Latvijā ir sasniedzis augstu piesātinājuma pakāpi. Līdz ar to elastīgā pakalpojuma kontekstā šobrīd lielāka uzmanība tiek pievērsta vēja elektrostaciju projektiem.

Tiek arī norādīts, ka vēja elektrostaciju projektu attīstība ir sarežģītāka, jo to īstenošanu ietekmē ilgstošas ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras, kā arī sabiedrības attieksme pret šāda veida projektiem.

Attiecībā uz ierobežoto pārvades sistēmas pakalpojumu skaidro, ka tas ir piemērojams elektroenerģijas uzkrāšanas iekārtām. Šī pakalpojuma ietvaros pārvades sistēmas operatoram ir tiesības nepieciešamības gadījumā ierobežot uzkrāšanas iekārtu darbību. Tā kā šādos pieslēgumos netiek rezervēta pastāvīga pārvades jauda tīklā, elektroenerģijas uzkrāšanas iekārtas iespējams pieslēgt dažādās tīkla vietās un nepieciešamajos apjomos, neradot būtisku papildu slogu pārvades infrastruktūrai.

V. Uzvārds papildina, ka uzkrātuvju gadījumā tas attiecas uz izdošanu tīklā.

V. Uzvārds piekrīt A. Daugulim un vēl papildina, ka ierobežotā pārvades sistēmas pakalpojuma ietvaros ierobežojumi pašlaik attiecas uz elektroenerģijas jaudas nodošanu tīklā, nevis uz jaudas saņemšanu no tīkla. Tādējādi elektroenerģijas uzkrāšanas iekārtu pieslēgumu galvenais ierobežojošais faktors ir konkrētajā tīkla pieslēguma vietā pieejamā patēriņa jauda. Līdz ar to iespējas pieslēgt jaunas elektroenerģijas uzkrāšanas iekārtas ir atkarīgas no attiecīgās tīkla infrastruktūras kapacitātes un tehniskajām iespējām konkrētajā lokācijā.

V. Uzvārds uzdod papildu jautājumu par elastīgā un ierobežotā pārvades sistēmas pakalpojuma ietekmi uz pārvades tīkla attīstību un investīciju nepieciešamību. Proti, vai ir veikts izvērtējums par šo pakalpojumu ietekmi uz pārvades infrastruktūras paplašināšanas apjomiem un kapitālieguldījumu vajadzībām, kā arī par to, vai šo pakalpojumu piemērošana kopumā samazina, palielina vai būtiski neietekmē nepieciešamo investīciju apjomu pārvades sistēmas attīstībā.

V. Uzvārds norāda, ka iepriekš minēja, ka šis aprēķins tika veikts, ieviešot elastīgo pārvades sistēmas pakalpojumu, un AS “Augstsprieguma tīkls” veica aprēķinu, ka ir iespējams elastīgajā pakalpojumā pieslēgt 5,8 GW jaudu, nepaplašinot esošo tīklu.

V. Uzvārds pateicas klātesošajiem par pieslēgšanos uzklaušīšanas sanāksmei un slēdz uzklaušīšanas sanāksmi.

Uzklaušīšanas sanāksmi slēdz plkst. 10:40.

Uzklaušīšanas sanāksmes vadītājs

V. Uzvārds

Protokolētājs

V. Uzvārds